

Kasvun ja oppimisen lautakunta 20.04.2022 § 63

§ 63

Lausunto valtuustokysymykseen koulujen turvallisuuden takaamisesta (kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Pippuri Terhi
Häkkinen Petri
Nurmi Juha
Kaarnalehto Annika
Saloranta-Eriksson Outi
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa valtuutettu Jiri Kerosen sekä 13 muun valtuutetun valtuustokysymykseen koulujen turvallisuuden takaamisesta selostusosan mukaisen lausunnon.

Käsittely

Keronen teki seuraavan muutosehdotuksen:

”Toivon, että lautakunnan lausunnossa puhutaan kouluväkivallasta koulukiusaamisen sijasta. Koulukiusaaminen on aivan liian lievä ilmaisu ilmiölle.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi Kerosen ehdotuksen raukeavan kannattamattomana.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin.

Selostus

Jiri Keronen sekä 13 muuta valtuutettua ovat 28.2.2022 jättäneet valtuustokysymyksen, jossa todetaan, että Espoon kouluissa tapahtuva väkivalta ja koulukiusaaminen näyttäisivät lisääntyneen ja saaneen uusia, entistä rajumpia muotoja ja että jo peruskouluissa väkivaltateoissa käytetään teräaseita. Lisäksi todetaan, että poliisin mukaan väkivaltaan on myös tullut uusia piirteitä, kuten velanperintää ja jengiytymistä.

Valtuustokysymyksessä kysytään:

- Mitä Espoo aikoo tehdä pysäyttääkseen tämän kehityksen, väkivallan ja jengiytymiset?
- Miten kaupunki aikoo varmistaa, että lasten on mahdollista opiskella turvallisesti ja ilman häiriöitä?

Koulujen turvallisuustilanne

Valtuustokysymyksessä todetaan kouluissa tapahtuvan väkivallan ja kiusaamisen lisääntyneen.

Kouluterveyskyselyssä keväällä 2021 espoolaisten oppilaiden kokemus fyysisestä uhasta oli hieman noussut alakoulussa ja vähentynyt yläkoulussa. Alakoulujen 4.-5.-luokkalaista pojista 18,9 % (2019: 18,1 %) kertoi kokeneensa fyysistä uhkaa vuoden aikana. Tytöistä vastaavasti 12,6 % (2019: 9,2 %). Yläkoulun 8.-9.-luokkalaista pojista fyysistä uhkaa oli kokenut 17,9 % (2019: 22,3 %) ja tytöistä 12,2 % (2019: 13,5 %). Fyysinen uhka tarkoittaa tilannetta, jossa oppilaalta on varastettu tai yritetty varastaa käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla sillä, tai oppilasta on uhattu vahingoittaa fyysisesti, tai oppilasta on lyöty tai potkittu. Vastaajien kokema fyysinen uhka on voinut tapahtua koulussa tai vapaa-ajalla.

Rikoksista kouluympäristössä tehdään matalalla kynnyksellä lastensuojeluilmoitus ja saatetaan asia poliisin tutkittavaksi. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella on erityisesti nuorten rikosten tutkintaan erikoistunut tutkintayksikkö, jossa nuorten tekemät rikokset käsitellään moniviranomaisyhteistyössä (mm. Ankkuri) mahdollisimman nopeasti. Poliisia myös tarvittaessa konsultoidaan tapauksiin liittyen.

Kiusaamisen kohteeksi koulussa (vähintään kerran viikossa) oli Kouluterveyskyselyn mukaan joutunut alakoulun pojista 6,8 % (2019: 7,8 %) ja tytöistä 7,2 % (2019: 6,3 %), yläkoulun pojista 6,1 % (2019: 6,4 %) ja tytöistä 4,9 % (2019: 3,8 %). Ulkomaalaistaustaisilla oppilailta kiusatuksi tulemisen kokemukset ovat huomattavasti yleisempiä kuin suomalaista syntyperää olevilla. Vuonna 2019 Espoon kouluissa ulkomaista syntyperää olevista ja ulkomailla syntyneistä yläkoulun pojista 19,8 % koki kiusaamista vähintään kerran viikossa. Suomalaista syntyperää olevilla pojilla vastaava luku oli 3,9 %. Alakouluissa ulkomaalaistaustaiset pojat tulivat kiusatuksi lähes kaksi kertaa useammin kuin suomalaiset pojat, ja tytöt neljä kertaa useammin. Kouluterveyskyselyn ulkomaalaistaustaisia koskevat tulokset vuoden 2021 osalta saadaan myöhemmin tänä keväänä.

Viranomaisten tiedot osoittavat, että vuoden 2015 jälkeen alaikäisten ja erityisesti alle 15-vuotiaiden väkivaltarikokset (pahoinpitelyt, ryöstöt sekä henkirikokset tai niiden yritykset) koskevat rikosepäilyt ovat lisääntyneet selvästi. Alaikäisten rikosepäilyjen määrä on vuodesta 2015 lisääntynyt niin kaupunkimaisissa, taajaan asutuissa kuin maaseutumaisissakin kunnissa ja niin suomalaistaustaisilla kuin ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Selvityksissä ei ole havaittu, että rikokset olisivat lisääntyneet erityisesti jossakin tietyssä tapahtumaympäristössä, kuten kouluissa.

Poliisin laadullisten havaintojen ohella myös tilastollinen tarkastelu antaa viitteitä siitä, että teräaseiden käyttö tai teräaseilla varautuminen nuorten tekemissä väkivaltarikoksissa on jonkin verran yleistynyt, erityisesti ryöstörikosten yhteydessä. Ryöstöjä ei tehdä kuitenkaan kouluissa. Sosiaalisen median rooli sekä tekojen kuvaaminen tai videointi on havaintojen mukaan yleistynyt osana väkivaltarikoksia. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen tilastojen mukaan vuonna 2021 alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten kokonaismäärä oli 623 rikosta (2020: 554). Pahoinpitelyjä oli hieman enemmän (142) kuin edellisenä vuonna (132).

Turvallinen opiskeluympäristö sekä koulujen työrauha

Valtuustokysymyksessä kysytään, miten kaupunki aikoo varmistaa, että lasten on mahdollista opiskella turvallisesti ja ilman häiriöitä.

Koulujen työrauhan osalta voidaan todeta, että se näyttää jonkin verran parantuneen. Kouluterveyskyselyssä Espoon alakoululaisista 33,9 % (2019: 31,7 %) koki luokassa olevan usein rauhallista. Yläkoululaisista 79 % (2019: 71,3 %) koki, että luokassa on hyvä työrauha.

Espoon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2022-2025 yhtenä tavoitteena on "lapsia ja nuoria suojellaan kaikenlaiselta väkivallalta". Toimenpiteeksi on kirjattu muun muassa, että tiloissa, joissa lapset ja nuoret kokoontuvat, syrjinnälle, kiusaamiselle ja väkivallalle on nollatoleranssi. Myös kaupungin Turvallisuusohjelmaa päivitetään yhteistyössä, jotta lasten ja nuorten näkökulma ja toimenpiteet tulevat huomioitua. Espoo-tarinassa on mainittu tavoitteena turvallinen kaupunki, jossa ehkäistään alueellista ja alueiden sisäistä segregatiota ja panostetaan ennaltaehkäisyyn.

Koulujen keinot väkivaltaan puuttumiseen

Valtuustokysymyksessä nostetaan esille huoli oppilaiden jengiytymisestä.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulujen ensisijainen tavoite on kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäiseminen. Se kuuluu koulujen laista tulevaan velvoitteeseen turvallisesta opiskeluympäristöstä ja tarkoittaa käytännössä toimintakulttuuria ja toimintaa, joilla edistetään oppilaiden yhteenkuuluvuutta ja vahvistetaan osallisuutta. Espoossa on käytössä Yhdessä vahvaksi yhteisöksi - Ei kiusaamiselle -ohjelma, jolla pyritään yhdenmukaistamaan kiusaamisen ennaltaehkäisemisen ja siihen puuttumisen tapoja. Kaikissa kouluissa on kuvattu kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli. Koulujen toimintavalmiuksia pyritään jatkuvasti vahvistamaan. Kasvun ja oppimisen toimialan kouluturvallisuustyöryhmä on valmistellut yhtenäisiä toimintaohjeita koulujen turvallisuuskysymyksiin. Koulujen henkilöstön kanssa käydään keskustelua, ettei yksikään lasten kanssa työskentelevä saa kääntää selkäänsä ja olla puuttumatta väkivaltaan ja kiusaamiseen silloin kun sitä työssään kohtaa.

Väkivaltailmiöön liittyen on järjestetty useita infotilaisuuksia kasvun ja oppimisen toimialan ammattilaisille, mm. kouluturvallisuustyöryhmässä ja nuorten hyvinvointityöryhmässä. Myös espoolaisille vanhemmille järjestettiin vastaavaa infoa sekä tietoa myös kaupungin palveluista lasten ja nuorten turvallisuutta koskevassa teemaillalla 8.3.2022. Tilaisuus oli avoin kaikille espoolaisten lasten huoltajille.

Jengiytymisen taustalla ovat matala koulutus, työttömyys, vähävaraisuus, huono kielitaito ja sitä kautta osattomuus yhteiskunnassa. Jengiytymisen ehkäisemisessä keskeistä on nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja kokonaisvaltainen elämänhallinnan tukeminen, joka voi tarkoittaa myös kotoutumisen tukemista. Kouluilla ja oppilaitoksilla on tässä merkittävä rooli. Yhteistyö kotien ja huoltajien kanssa on tärkeää. Nuoria tulee kannustaa tekemään oman tulevaisuutensa kannalta hyviä valintoja. Mitä useammin nuori valitsee opinnot ja työelämän, ehkäisee se ei-toivottuja ilmiöitä.

Toisinaan kouluissa kohdataan pitkittyneitä ja monimutkaisia kiusaamistilanteita, jotka hyvin tyypillisesti ulottuvat koulupäivien lisäksi oppilaiden vapaa-aikaan (ml. sosiaalinen media). Onnistuminen kiusaamiseen puuttumisessa edellyttää yhteistyötä kotien, koulun ja tilanteen mukaan monien eri viranomaisten välillä. Kasvatustyö ja eritasoisten konfliktien ratkaiseminen kuuluvat opettajan ja opiskeluhuollon

toimijoiden perustyöhön, mutta on tilanteita, joissa pitkään jatkunut vakava kiusaaminen edellyttää usean koulun ulkopuolisen tahon ja viranomaisten (mm. lastensuojelu ja poliisi) yhteistyötä. Vakavien ja monimutkaisten kiusaamistilanteiden ratkaisemisessa tehdään yhteistyötä viranomaisten lisäksi esimerkiksi Aseman Lapset ry:n kanssa.

Espoon kaupungin kasvun ja oppimisen toimiala on parhaillaan kilpailuttamassa palvelua, jossa haetaan kahta ammattilaista kaupungin oman henkilöstön tueksi ratkaisemaan pitkittyneitä ja vakavia kiusaamistilanteita. Ulkopuolisen palvelun tuottajan lisäpanoksella haetaan ratkaisuja niihin tilanteisiin, joita ei ole jostain syystä kyetty ratkaisemaan koulun käytössä olevilla menetelmillä tai keinoilla. Eli tilanteita, jotka saattavat ulottua koulun ulkopuolelle oppilaiden vapaa-ajalle ja mahdollisesti verkkoon, ja joiden selvittely vaatii moniammatillista yhteistyötä eri viranomaisten kanssa. Toiminnalla haetaan lisäksi oman henkilöstön osaamisen vahvistamista ja yhä parempia toimintatapoja kiusaamistilanteisiin puuttumiseen. Tavoitteena on, että hankinta etenee siten, että palvelu on koulujen käytettävissä lukuvuoden 2022-2023 alkaessa. Espoossa on samaan aikaan valmistelussa myös uuden palvelun käyttöönotto, jonka avulla lapset ja nuoret voivat saada apua kohdatessaan kiusaamista tai häiritä sosiaalisessa mediassa.

Nuorisovaltuusto on antanut lausunnon asiasta. Lausunto on oheismateriaalina.

Asia käsitellään saman sisältöisenä Svenska rum -lautakunnassa 21.4.2022.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys koulujen turvallisuuden takaaminen Keronen Jiri ja 13 kaupunginvaltuutettua
- Espoon nuorisovaltuuston lausunto valtuustokysymykseen koulujen turvallisuuden takaamisesta

Tiedoksi